



RAŽOTĀJU ORGANIZĀCIJAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS PRODUKTU TIRGU KOPĪGĀ ORGANIZĀCIJA

Zvejas un akvakultūras produktu tirgu kopīgā organizācija (TKO) bija kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) pirmais elements. Zivsaimniecības nozares nesenās krīzes ietekmē tās darbība tika ierobežota, ņemot vērā intervences mehānismu būtību un tiem piešķirto nelielo finansējumu, tādēļ tika veiktas plašas reformas, lai no 2014. gada paredzētu jaunas TKO un visas KZP pamatnostādnes. Ar pārskatīto COM dokumentu uzlabo tirgus uzraudzību un pārtikas nekaitīgumu, kā arī patērētāju informētību, veicinot reģionālo produktu komercializāciju.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 42. pants un 43. panta 2. punkts.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regula (ES) Nr. 1379/2013 par zvejas un akvakultūras produktu tirgu kopīgo organizāciju un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 1184/2006 un Nr. 1224/2009 un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 104/2000.

MĒRĶI

Zivsaimniecības un akvakultūru produktu TKO paredz izveidot cenu noteikšanas un intervences sistēmu, lai regulētu Savienības zivsaimniecības produktu tirgu. Tās mērķi ir šādi:

- novērst piedāvājuma un pieprasījuma nelīdzsvarotības negatīvāko ietekmi;
- stabilizēt cenas, lai zvejniekiem garantētu minimālos ienākumus;
- veicināt Savienības zvejas flotes vispārēju konkurētspēju pasaules tirgū.

TKO instrumenti ir šādi:

- Savienības veikta izņemšana no tirgus;
- pārvešanas darbības;
- ražotāju organizāciju neatkarīgi veikta izņemšana no tirgus un pārvešanas darbības, tostarp vienotas likmes kompensācijas un piemaksas;
- uzglabāšana privātās noliktavās;
- īpaši noteikumi attiecībā uz tunzivīm.



Visi šie mehānismi ir vērsti uz ražotāju organizācijām (RO), no kurām lielākā daļa atrodas septiņās dalībvalstīs: Spānijā, Itālijā, Francijā, Apvienotajā Karalistē, Vācijā, Portugālē un Nīderlandē. Šīs organizācijas parasti darbojas vietējo zivsaimniecību līmenī, bet retāk – piekrastes zvejniecības un akvakultūras nozarē. To mērķis ir uzlabot savu produktu tirdzniecību. Šajā nolūkā organizācijas var īstenot dažādus pasākumus, piemēram,

- plānot produkcijas apjomu un pieskaņot to pieprasījumam, jo īpaši ieviešot nozvejas plānus;
- veicināt piedāvājuma koncentrāciju;
- stabilizēt cenas;
- popularizēt ilgtspējīgu zvejniecību veicinošas metodes.

Intervences izdevumi pakāpeniski samazinās – galvenokārt tādēļ, ka samazinās izdevumi par kompensācijām saistībā ar darbības programmām un par Savienības veiktu izņemšanu no tirgus, kas ir viens no visbiežāk izmantotajiem intervences mehānismiem. Savienības veikta izņemšana no tirgus vairs nav dārgākais mehānisms – to izmaksu ziņā pārspējušas pārņemšanas darbības.

Resursu stāvoklis un degvielas cenu pieaugums īstermiņā var ierobežot TKO intervences mehānismu izmantošanu. TKO instrumentus visvairāk izmanto četras dalībvalstis – Francija, Spānija, Portugāle un Īrija. Pirmās trīs valstis TKO instrumentus izmanto arvien biežāk, bet Īrija – retāk. Citas dalībvalstis – Apvienotā Karaliste, Dānija, Vācija, Zviedrija, Itālija un Beļģija – arī izmanto TKO intervences mehānismus, bet šo valstu izdevumi ir daudz mazāki nekā četrām iepriekš minētajām valstīm.

Lai veicinātu zivsaimniecības nozares attīstību, ražošanas, pārdošanas un pārstrādes nozares pārstāvju grupas var lūgt dalībvalstīm tās atzīt par starpnozaru organizācijām. Dalībvalstis var tās atzīt Komisijas uzraudzībā. Pašlaik darbojas tikai četras atzītas valsts līmeņa starpnozaru organizācijas: *Comité Interprofessionnel des Produits de l'Aquaculture, C.I.P.A.* (Francija), *INTERATÚN* (Spānija), *AQUAPISCIS* (Spānija) un *O.I.FILIERA ITTICA* (Itālija).

KZP 2014. gada reformā tika atzīts, ka svarīgi ir veikt visaptverošu TKO reformu, paredzot, ka uz tirgu orientēti instrumenti tieši vai netieši veicinās KZP galveno mērķu sasniegšanu. Lai novērstu pārzveju un neilgtspējīgas zvejas metodes un pārtrauktu izmantot ražošanas stratēģijas, kuru pamatā ir tikai apjoms, jaunā TKO, kā izklāstīts priekšlikumā regulai par zvejas un akvakultūras produktu tirgu kopīgo organizāciju ([COM\(2011\)0416](#)), paredz atbalstīt:

- nozares organizāciju, pilnvaru piešķiršanu ražotāju organizācijām un viņu līdzdalību piekļuves tiesību un ražošanas un tirdzniecības darbību pārvaldībā, kas ir KZP īstenošanas galvenie elementi;
- tirgus pasākumus, kas stiprina ražotāju pozīciju komercsarunās (zvejniecības un akvakultūras jomā), palielina spēju paredzēt, novērst un pārvarēt tirgus krīzes un veicina tirgus pārredzamību un efektivitāti;
- kopējus tirdzniecības standartus, ar kuriem nosaka standarta pazīmes Eiropas Savienībā tirgotiem zvejas produktiem un piemēro saskaņā ar saglabāšanas



pasākumiem, kas paredzēti, lai veicinātu pārredzamu iekšējo tirgu, kurā piedāvā augstas kvalitātes produktus;

- tirgus stimulus un piemaksas par ilgtspējīgas prakses īstenošanu; partnerības ilgtspējīgai ražošanai, apgādei un patēriņam; sertificēšanu (ekomarkējumus), tirdzniecības veicināšanu un patērētāju informēšanu;
- papildu tirgus pasākumus saistībā ar izmetumiem;
- tirgus izpēti: Komisija ir izveidojusi Eiropas zivsaimniecības un akvakultūras produktu tirgus novērošanas centru, lai uzlabotu tirgus pārredzamību un efektivitāti.

MAZAPJOMA ZVEJAS UZŅĒMUMI

ES mazapjoma piekrastes zvejas definīcija^[1] attiecas uz kuģiem ar kopējo garumu mazāku par 12 metriem, kuri zvejošanai tiek izmantoti mazāk nekā 24 stundas diennaktī un neizmanto velkamus zvejas rīkus.

2013. gadā 17 ES dalībvalstīs bija 232 ražotāju organizācijas, 188 no kurām bija mazapjoma zvejas uzņēmumi. Lielākais mazapjoma zvejas uzņēmumu ražotāju organizāciju skaits tika konstatēts Itālijā (39), Spānijā (33), Francijā (24) un Apvienotā Karaliste (21). Pārskatītā TKO rada lieliskas iespējas mazapjoma zvejas uzņēmumiem labāk piekļūt tirgum un veiksmīgi konkurēt ar importētajiem vai rūpnieciskās zvejas produktiem. Saistībā ar TKO mērķiem un struktūru varētu veikt vairākus tādus pasākumus kā statistikas datubāzes par mazapjoma zvejas uzņēmumiem Savienībā, tirdzniecības apvienību izveide un turpmāks atbalsts tām, mazapjoma zvejas uzņēmumu logotipa izveide, uzskaites kritēriju noteikšana minēto uzņēmumu zvejniekiem, īpaša marķēšana un reklāmas kampaņas par mazapjoma zvejas uzņēmumu produktiem. Galu galā, mērķis ir sniegt patērētājiem iespēju iegādāties svaigus, drošus un ilgtspējīgus produktus un garantēt pieņemamus ienākumus vietējo mazapjoma zvejas uzņēmumu zvejniekiem.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Eiropas zivsaimniecības nozares pēdējās reformas stūrakmeni veido TKO sistēma kopā ar drīzumā pieņemto reformēto pamatregulu par kopējo zivsaimniecības politiku un jauno Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu.

Tiesību aktu par zvejas un akvakultūras produktu tirgu kopīgo organizāciju pieņem saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, proti, tā pieņemšana ir Padomes un Parlamenta kompetencē.

Tiesību aktā ir atsauces uz vairākiem deleģētajiem un īstenošanas aktiem^[2]. Tie veido sekundāros tiesību aktus^[3], kuri vajadzīgi pamata tiesību akta piemērošanai. Komisijai kā ES izpildvaras galvenajai struktūrai ir pilnvaras pieņemt īstenošanas aktu,

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regulas (ES) Nr. 508/2014 par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu 3. panta 2. punkta 14) apakšpunkts, OV L 149, 20.5.2014., 1. lpp.

[2] "Eiropas Savienības tiesību akti" <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3Aai0032>

[3] https://ec.europa.eu/info/amending-and-supplementary-acts-0_en



lai gan Parlamentam un Padomei kā abiem likumdevējiem ir kompetence pārbaudīt^[4] sekundāros tiesību aktus, pamatojoties uz to interpretāciju pamata tiesību aktos. Komisija līdz 2022. gada beigām ziņos Parlamentam un Padomei par TKO regulas piemērošanas rezultātiem.

Pēc PECH komitejas pasūtījuma veikti pētījumi:

- IPOL ĢD 2016. gada 15. aprīļa pētījums “*Small-scale fisheries markets: value chain, promotion and labelling*” (Mazapjoma zvejas uzņēmumu tirgi – vērtību ķēde, veicināšana tirgū un marķēšana)^[5];
- IPOL ĢD 2013. gada 16. septembra pētījums “*Compliance of imports of fishery and aquaculture products with EU legislation*” (Zvejas un akvakultūras produktu importa atbilstība ES tiesību aktiem)^[6];
- Eiropas Parlamenta bibliotēkas 2012. gada 7. septembra informatīvais pārskats (*Library Briefing*) “*Reforming the Common Fisheries Policy (CFP)*” (Kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) reformēšana)^[7].

Parlaments nesen pieņēma divas rezolūcijas, kas attiecas uz šo jomu:

- 2018. gada 29. maija rezolūciju par vērtību ķēdes optimizāciju ES zivsaimniecības nozarē^[8];
- 2018. gada 30. maija rezolūciju par kontroles pasākumu īstenošanu, lai nodrošinātu zivsaimniecības produktu atbilstību ES tirgus piekļuves kritērijiem^[9].

Priit Ojamaa
05/2019

[4]“Efektīvāka likumdošana – jautājumi un atbildes par jaunajiem deleģētajiem aktiem” <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=en&type=IM-PRESS&reference=20100323BKG71187>

[5]http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573443/IPOL_STU%282016%29573443_EN.pdf

[6]http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/etudes/2013/513968/IPOL-PECH_ET%282013%29513968_EN.pdf

[7]http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2012/120339/LDM_BRI%282012%29120339_REV1_EN.pdf

[8]Pieņemtie teksti, [P8_TA\(2018\)0210](#).

[9]Pieņemtie teksti, [P8_TA\(2018\)0223](#).

